
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

החלוצים - 13042

תאריך עדכון אחרון 06-09-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: היסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ענת הלמן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: anat.helman@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יש לתאם מועד במייל

מורי הקורס:

ד"ר ענת הלמן

תאור כללי של הקורס:

הקורס סוקר את הצעירים והצעירות הציונים שהגיעו לארץ ישראל במטרה לעבוד את האדמה ולייסד חברת מופת לאומית.

מטרות הקורס:

היסטורית: להכיר את מאפייניה הדמוגרפיים, הארגוניים, החברתיים והאידיאולוגיים של תופעת החלוציות ולנתח את פניה השונים. היסטוריוגרפית: להתוודע אל ספרות המחקרית שנכתבה על הנושא בארבעת העשורים האחרונים.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לאתר ולהגדיר את המאפיינים העיקריים של תופעת החלוציות. לנתח את פניה השונות, ולבקר את ספרות המחקר שנכתבה על הנושא בחמשת העשורים האחרונים.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: פגישות הקורס מתנהלות כדיון בפרק הקריאה השבועי. בסוף הקורס מוגשת מטלת סיום קצרה.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

הגשמה ציונית
העלייה השנייה
בין איכרים לפועלים
ארגון "השומר"
חלוצות
דת העבודה
העלייה השלישית
גדוד העבודה
חלוצים דתיים
יורדים
בין ייאוש לתקווה

חומר חובה לקריאה:

דן גלעדי, "כלכלה וחברה בתקופת העלייה השנייה", העלייה השנייה, 1903-1914 : מקורות, סיכומים, פרשיות נבחרות וחומר עזר, מרדכי נאור (עורך), (ירושלים, תשמ"ה), 4-25.

זאב צחור, "התגבשות מנהיגותה של העלייה השנייה", העלייה השנייה, 1914-1903, 36-26.
 זאב צחור, "המפגש בין האיכרים לפועלי העלייה השנייה בפתח תקווה", קתדרה, 10 (1979), 150-142.
 יגאל דרורי, "השתקפותם של העלייה השנייה והמאבק ל'עבודה עברית' בעיתונות הארצישראלית הכללית", קתדרה, 2 (תשל"ז), 80-69.
 גור אלרואי, "משרתי המושבה או רודנים גסי רוח? מאה שנה לאגודת 'השומר' - פרספקטיבה היסטורית", קתדרה, 133 (תש"ע), 104-77.
 גילת גופר, "'האלמנט היותר מתאים של איכרות ופועלות חקלאיות': נשיות ציונית במושבות בתקופת העלייה השנייה", ישראל, 5 (1004), 150-123.
 שמואל אלמוג, "מ'הדות השרירים' ל'דת העבודה'", הציונות, ט (1984), 146-137.
 שמואל אלמוג, "החלוציות כתרבות חלופית", ציון נח"ג (1993), 346-329.
 אביגיל פז-ישעיהו, "אנשים ובעיקר נשים בגדוד העבודה", ישראל, 5 (2004), 177-151.
 יוסף אבנרי, "בשם החברים הסובלים": תולדות קבוצת חלוצים דתיים בכינרת בשנים 1926-1929, קתדרה, 115 (תשס"ה), 156-129.
 ברוך בן אברם, "העזיבה את הארץ בתקופת העלייה השלישית והיחס אליה", הציונות יג' (1988), 158-147.
 אליעזר שביד, "התשתית הקיומית של העימות בין גורדון וברנר ושאלת השפעתם בתנועת העבודה בארץ", מסביב לנקודה - ברנר, ברדיצ'בסקי וגורדון, עורכים: אבנר הולצמן, גדעון כ"ץ, שלום רצבי (באר שבע ושדה בוקר, 2008), 273-263.

חומר לקריאה נוספת:

ישראל ברטל ואחרים (עורכים), העלייה השנייה (ירושלים, תשנ"ח).
 משה ליסק (עורך ראשי), תולדות היישוב היהודי בארץ-ישראל מאז העלייה הראשונה [מספר כרכים שראו אור בשנים שונות].
 גור אלרואי, אימיגרנטים (ירושלים, 2004).
 מרגלית שילה, אתגר המיגדר (תל אביב, 2007).
 ברוך בן-אברם והנרי ניר, עיונים בעלייה השלישית: דימוי ומציאות (ירושלים, תשנ"ה).
 רנה פלד, 'האדם החדש' של המהפכה הציונית: השומר הצעיר ושורשיו האירופיים (תל אביב, תשס"ב).
 שמואל אלמוג ואחרים (עורכים), תמורות בהיסטוריה היהודית החדשה (ירושלים, תשמ"ח).
 רונה יונה, נהיה כולנו חלוצים: תנועת העבודה והעלייה מפולין, 1923-1936 (ירושלים, תשפ"א).
 גדעון עפרת, אדמה, אדם, דם: מיתוס החלוץ ופולחן האדמה במחזות ההתיישבות (תל אביב, 1980).

מרכיבי הציון הסופי:

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 20 %
 השתתפות פעילה / עבודת צוות 80 %

מידע נוסף / הערות: